

מהות הענוה האמיתית

שאלה: נפשי בשאלתי למורינו הרב שליט"א, ב"ה יש לי מעלות שונות וכישרונות ברוכות יותר מהרבה בני אדם, אמנם חינוכו אותי בבית הורי שיחי' שאין לי להחזיק את עצמי שיש בי מעלות האלו, פן ואולי אני יוכל להגיע בזה לגאווה הפסולה, וגם ביני לבין עצמי לא אחזיק ואכיר במעלות אלו אשר חנני השי"ת. ואני שואל האם אכן כך הוא הדבר שיש איסור בהכרת המעלות ואף גם במחשבתי פנימה

תשובה:

צריך האדם שידע במעלות עצמו

זהו אכן שאלה נפוצה עד למאוד, ואני יודע רבים אשר התברכו מן שמיא במעלות חיובות, וכגון שיודעים לזמר בקול נעים ונפלא יותר משאר בני אדם וכדומה והם מתחבטים בשאלה זו, ואף יש ביניהם אותם שמפאת חששם פן יגיעו לידי גאווה, הם מנסים להתכחש למעלותיהם, והם אומרים בינם לבין עצמם שבאמת אין זו מעלה כלל וכו'.

אולם האמת היא שאין זה נכון, **כי ודאי צריך האדם שידע במעלות עצמו**, ואדרבא על כל מעלה ומעלה שיש לו יותר משאר בני אדם, יכיר בהנה ויודה וישבח להשי"ת עליהן, ויהללו כי נתן לו כישרונות ברוכות אלו.

אמנם יזהר שלא יתגאה בזה

אבל זה ודאי כי כשמכיר ומבין במעלותיו שיש לו, **אל יתגאה ויחשוב כי מגיע לו בעבור כך כבוד ויקר**, והכי כי העניק לך ה' ברוב טובו וחסדו מתנה טובה וכגון שאתה יכול לזמר בקול נעים ונחמד - האם לכך צריכים בני אדם לכבדך, אתמהה, **הרי זה אינו שלך כלל אלא הכל מאתו יתברך שמו**.

והיינו כי ענוה אין מהותה שצריך האדם להתכחש ממעלותיו שיש לו, וודאי צריך האדם להכיר במעלותיו, אלא שלא יתגאה בהם, ויחשוב בנפשו כי זה שנתן לי השי"ת מעלות אלו, אין זה אומר כי אנוכי אכן יותר חשוב משאר אנשים ואין להם לכבדני בעבור זאת, אלא זו רק מתנה טובה שנתן לי השי"ת. וככתוב בתורה הקדושה (במדבר יב, ג) **'והאיש**

משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה', ומה הכוונה בזה, וכי לא ידע משה רבינו שהוא מנהיג את בני ישראל, והכי לא הבין שיש לו כח הנבואה יותר מכל הנביאים, ודאי שידע זאת, אלא שידע בנפשו כי הכל מאתו יתברך שמו וממנו לא מגיע מאומה, אם כך מה שייך להחזיק את עצמו לאיש חשוב ונכבד.

היותר חכם הוא יותר בענוה

האמת יאמר כי יש עוד נקודה בזה, וכדברי הרה"ק **מרושזין זי"ע** שאמר בקדשו, כי ככל שהאדם יותר חכם כן הוא יותר בענוה, ע"כ. וזאת כי החכם באמת יודע ומבין כי באמת כל מעלה וכישרון אפס הוא ואין להתגאות בהם, והיינו, כי שורש הגאווה היא, שהאדם עסוק במחשבתו עם השני, האם חבריו וידידיו מכבדים אותו כהוגן וכראוי לכבודו הרם, אמנם האדם הבריא והחזק והחכם בנפשו, הרי שאין הוא עסוק עם השני והאם מחשיבים אותו וכדומה, וזאת כי החכם עיניו **בראש"ו** עצמו, וחושב רק על עצמו, אמנם הטיפש עיניו **בראשו של השנ"י**, וחושב כל העת על השני.

וכן מצאנו במרגלים שאמרו (שם יג, לג) **'ושם ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפלים ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם'**. ופירשו המפרשים שזה היה חטאתם, שאמרו **'וכן היינו בעיניהם'**, וכי מה אכפת לך האיך הייתם נראים בעיניהם. ומוטל על האדם לידע כי זהו שורש הגאווה, ומינה מגיעים כל מידות רעות.

גם בחסרונותיו ידע האדם כי הם אינם ממעטים ערכו

וכן הוא לעומתו באדם שיש לו חסרונות, שאל לו ליפול רוחו מכך, ראשית כל משום שלכל אדם בעולם

יש חסרונות, והאדם שאין לו חסרונות הרי שאין הוא נמצא כאן בעולם אלא כבר עלה למעלה לעלמא דקשוט, שרק שם שייך להיות אדם השלם.

ועוד, כאמור לעיל, **כי כשם שאין מעלותיו מחשיבות אותו כך אין חסרונותיו מבוזות ומקטינות אותו**, כי אין הוא עושה מאומה לנפשו אלא הכל מאתו ית"ש ויתעלה, ומה זה נוגע לכבוד עצמו השפל הוא, אם רם.

משה רבינו לא ביקש מהשי"ת שירפאהו

וברמב"ן איתא, כי מרע"ה שהיה ערל שפתיים אף לא ביקש מהשי"ת שירפא אותו, ויתכן כי אילו היה מתפלל על זה היה השי"ת מרפאו. ומשה רבינו לא התפלל על זה כי אמר בנפשו, מה בכך ומה אכפת לי שיש לי חיסרון הזה, ומה יועיל ויוסיף שלא יהיה לי החיסרון הזה, וא"ת הא שלחו השי"ת לדבר אל פרעה, וכשירפאהו השי"ת ידבר יותר כראוי ובשטף נכון, הרי אם הבוכ"ע רוצה בכך יעשה אותה ואם לאו הרי זה לטובת האדם, ומה לו לבקש שישנה זאת ולהתערב בחשבונותיו.

והיינו כי **'האיש משה ענו מאד'**, וכל מה שהיה בו תלה בהשי"ת, הן מעלותיו והן חסרונותיו, כי הבין שאין זה מקטין או מגדיל את האדם.

וודאי שידע האדם ויכיר בזה שיש לו מעלות, אך גם יחשוב וידע שאין הוא נהיה לאיש חשוב במעלותיו שבאו אליו במתנה מאת הבוכ"ע שבראו כך, ולא יתגאה בעבורם.

ואף גם מחסרונותיו שיש לו **בל יפול רוחו בעבור זה**, כי אין זה ממעיט מערכו של אדם כלל, כי כן נעשה דבר זה מאתו ית"ש ולא הוא עשה זאת.

"מקום זה ממתין עבורך! הרם את מתת ידך הנדיבה למען הוצאת הגליון הזה"

ברכת מזל טבא וגדיא יאה
למו"ה שלמה דסקל הי"ו
לרגל הכנס בנו הבחור יעקב ג"י לעול התורה והמצות

"מקום זה ממתין עבורך! הרם את מתת ידך הנדיבה למען הוצאת הגליון הזה"

"מקום זה ממתין עבורך! הרם את מתת ידך הנדיבה למען הוצאת הגליון הזה"